

“Yazar, beğenilmek kaygısından bağımsız olmalıdır”

Türk edebiyatının ayrıksı yazarlarındanır Sezgin Kaymaz. Ele aldığı konular, yazış biçimi, anlatım dili, kahramanları ve kendine has okur kitlesi bunu her fırsatta ortaya koyar. İstanbulArtNews Edebiyat'ın ilk 'odak yazar'ını Sezgin Kaymaz olarak belitledik. İlk sözü yazara verdik, okurları kitaplarında ne söylediğine baktık!

HÜSEYİN KESİM

Kitaplarımızda öne çıkan izleklerden biri: Başından olağanüstü olaylar geçen karakter, bunlar sonucunda ‘aydınlanıyor’ ve roman sonunda daha üst bir seviyeye varmış oluyor. Almanların ‘bildungsroman’ (olumsun romanı) diye adlandırdıkları, bireyin olumsuz ve sonunda ulaştığı ideal durumu ele alan romanlar gibi... Katılır mısınız bu yazıya?

Bilmiyorum. Kahramanlarla, yazmaya başladktan sonra tanışıyorum ben. O güne kadar hiçbirleriyle hiçbir teşriki mesaimiz olmuyor. Birer birer süzülüp geliyor ve kendilerini acıyor, kendilerini oynuyorlar. Bata da onlara ifade özgürlüğü vermek düşüyor. Herp bu.

Gelişip tekâmül ettiklerinden ise şüpheliyim. Kâmil insanı biz belirlemeliyiz. Bu sadece yazma özgürlüğümüzü değil, hayatı olduğu gibi görme özgürlüğümüzü de kısıtlar. Hatta yaşama özgürlüğümüzü.

Ben kendi adıma yargılayıp sorgulamaktan uzak durmaya, her bir romanın kahramanını olduğu gibi kabul edip anlamaya, teklifsiz geliveren bu tanı misafirlerini yerde ekme bulmuşum gibi öpüp başıma koymaya çalışıyorum. Sonra da seviyor ve kitap bitip yollarımız ayrıldıktan sonra özlüyorum hepsini. En kötüsünü bile. O olmasaydı bu olmayacaktı çünkü; bunu görebiliyorum.

Eserlerinizdeki kurguya, gündelik yaşamdan sahneler eşlik ediyor. Çoğu okuyucu için en ilgi çekici kısımlardan biri de bu. Gündelik yaşamın bile en sıradan anlarına yer vermek, görünüşte bildik insanların başına gelen ‘fantastik’ olaylar... Genel anlamda eserlerinizdeki küçük ve tutanmayan insanca karşı sempatinizi nereden geliyor?

Geçmişteki hatalara, pişmanlıklara ve/veya yedimmiş kazıklara ve elbette gördüğümüz ihanetlere hırlayıp durur, hayalî adamlar atığımız bilimmez bir gelecekteki vehim, plan ve imdilerimizce civeli civeli göz süzeriz.

Oysa hakikat baskıdır. Gayet gündeliklik hayat; Mevlâ'nı kaygı gibidir. Kosturmuş yaşarsın, ama sırtındaki kefen, düşüncü akledersen ama başındaki mezar tasdır; ölüme hayat bir arada, aynı anda, aynı mekânda... Her şeyi suya döküp yazma dışında vardır insan; dünde veya yarında değil.

Bizimkinin dışındaki hayatları istediğimiz kadar ‘herhangi bir hayat’ olarak görülmek, o hayat eşsiz ve benzersizdir. Tapkı mevlâvi kıyafeti gibi, her şeyi aynı anda ve sadece ‘şu an’ da barmdır. İyiliği, kötülüğü, hastalığı, sağlığı ve başka her ne ise hepsini hem kendisi hem de ziddıyla birlikte, bir tek zaman diliminde.

Bunu böyle görmeyi başarabilirsek, hayatın insanla özdeşleştiğini insanı hayatı, hayatı da insanın ta kendisi olarak görmeyi de başarabiliriz. Hoslukla nahosluk ‘şu an’ içinde kaynar gelir. İyile kötu bir olur o zaman. Etiler, çirkin, erkek -kadın, terbiyeli -terbiyeksiz, imân - küfür farkı kalkar, hepsi insan olur. Olunca da ne güzel olur. Gel de sempati duruma.

Ölümün ne olduğu insanlık tarihindeki en kadim sorulardan bir tanesidir. Galgamsı destanındaki ölümsüzlüğü arama, Heraklitos’ta her şeyin sürekli olup durduğu ölü hali yani logos veya tasavvufi felsefesindeki ‘ölmeden önce ölmek’ durumundan başka edebiyatta da bunun üzerine düşünülmesi, Kafka, Dostoyevski, Öğüt Atay gibi yazarlar ölüme olumsuz veya bir son olarak değil tam tersi bir bilinçlenme olarak

Sezgin Kaymaz

bakıyorlar. Sizi de bu geleneğe dâhil edebiliriz kolaylıkla. Ölüm - yeniden başlamak - bilimsellemen arasındaki ilişki sizin için ne ifade ediyor?

Var olan hiçbir şey yok olmaz. Ses gibi, ışık gibi sonsuza kadar döner durur. Taş gibi, kaya gibi, dağ gibi, dursa da döner durmasa da döner; çünkü dünya döner, kâinat döner.

Bir başka kadim soru da bilincin başlangıcıdır. Nerede baslar acaba bilincin?

Doğuşta vardır ve yeni bir dünyaya geçişin (doğumun) sokuyla ruhun derinliklerine itilir de ömür boyu o yüzdün mi aranır, yoksa sıfır sermayeyle doğup tecrübeyle mi kazanılır?

Bana ilki daha akla yatkın geliyor. Gerçelikleşimin her halde tasdıqına inanın iş kadim bilgileri gelince ruhumuz hoş tenekte gibi tıngırdadığını iddia etmek fazla kibirli bir bakış açısı. “Ben yaptım. Ben ettim. Ben kazandım. Ben öğrendim. Ben var ya ben... vs...”

Bağlayayım; “Nihâyetin kemâli bildiğizdir.” der tasavvufi felsefesi. Yani “Sonun sonu başlangıçtır.” Git git, nereye varacaksınız? Sakın başladığın yere olmasın! Bilmiyorum; evren kazan o keçe, sonsuza kadar dönüp duran bir ışık huzmesi zaman içinde bilincinleip olgunlaştığı için mi tayıp ediyor yönünü, yoksa zaten o bilince mi var olmuştur?

Romanların okuyucusunu bir oyuna davet ediyor. Sorgulamalara katılması ve yazara eşlik etmesini talep ediyor gibi. Siz, eserlerinizin karşısında, nasıl bir okuyucu istersiniz?

Okurla omuşturmuş ben de hissediyorum. Ama kendimi tenzih ederim; kahramanları sorgulamam asla. Onlar birbirini sorgular, ben seyredip kâğıda dökerim. Kimi tabularıyla var olur, kimi onun tabularıyla cebelbesir, kimi seyredir, kimi araya girer ve kalkar. İmânlaş da makuldür bana, küfür-lüsü de. Okurdan, herkesi olduğu gibi

kabul etmesinden başka hiçbir şey istemem galiba. Ama bunun da çok fazla şey istemek anlamına geldiğinin farkındayım. Düşününce...

Benim, bana güçlü yetecek olanı olduğu gibi kabul etmem - etmemem önemli değil. O benden güçlü olduğu için neyse o olabilir, ben ona dış atamam... Ama o benim olduğum gibi kabul edemiyorsa var ya, yanmısın. Kurallar dayatacak, yasaklar koyacak, tabular dükcek, zulmedecek, işkence yapacak, izdemle, terbiyelerine, yaşama biçimlerine, düşünüşlerine oynayacak ve beni öyle bir kusatacak ki, ya onun istediği gibi olmusum rolü yapacağım, ya aç kalacağım, ya savasıp öleceğim. İnsanı olduğu gibi kabul etmek... Bu aslında her şey. Olsa, ah bir olabilse, savas, açlığı, yoksallığı, zulmü, tahakkümü sona erdirecek şey bu yahu. Okur ne yapmış? İsteddiği gibi olsun o. Olduğu gibi olsun. Ben kabul edeceğim.

Hayatla derdi olmak ile yazmak arasında bir bağlantı olduğu söylenir. Sizi yazmanın esşigne getiren nedir? Yazmanızın çıldırıp çıldırıp mıydı?

Yazmamam çıldırıp çıldırıp bilmiyorum ama bağımsız ve özgür olmasın şarttırdır. Bu kesin.

Yazmak, kelimeleri kulaga hoş gelecek biçimde alıyıp pullayıp bir araya getirmekten ibaret olmasa gerek. Bana sorsalar, tam bağımsızlığı ve mutlak hürriyeti şart koşardım.

Bunu açalım... Yazar, beğenilmek kaygısından bağımsız olmalıdır. “Nası yazarsam beğenirler?” dediği anda, yazacağı her şey “Yüce Okur Makâmına” arz edeceği bir dilekçedir artık.

Ancak tam bağımsız olmayı başarmış bir yazar mutlak hürriyete yetken olacaktır. Bu da istediğini istediği gibi yazabilme özgürlüğüdür. O zaman kahramanlar serbest kalır, roman, hayata dair bir sohbet olur çıkar.

Romanların siyasi platforma söylem oluşturmamakla birlikte, size göre, edebiyatı konuşmak ve dinlemek yetmiş kaybetmişiz bu günlerde insanımızın politik ve sosyal problemlerine ne ölçüde çözüm getirebilir? Getirebilir mi?

Serde bağımsızlık ve özgürlük varsa bal gibi de getirir. Gene de akıl verseyi, yol göstermeyi, öğretmeyi ve belletmeyi şart edimmiş yazarlar açısından bir sıkıntı görüyorum bu noktada. Şu ki, kendi doğrularını, kendi akli ve fikrinle dolup döşemişsen kendi sınırlarını sınırlısın, yani kendine bağımlı ve kendi doktrinlerine tutsaksın demektir. O zaman senin aklın sana kalsın, almayayım. Yok, kendinden bile kopup sınırsız bir özgürlükle yazabiliyor musun; gel o zaman. Sen dünyamın neresinde olursan ol, politik ve sosyal yaralara merhemsin demektir.

Uzun ve yorucu bir meslek hayatından sonra nihayet sadece yazmaya zaman ayırdığınız günler geldi diyorsunuz. Yazmanın dışında gündelik yaşamınız nasıl geçiyor?

Birkaç Amerikan filminde görmüşüm yazarak atölyesi gibi şeyler, bizde olduğum bilmiyorum.

Varsın olsun, zararı yok. Ama bu gayretler benim gibi ilham perilerinin yolunu gözleyip onlar estirirse yazabilen yazarlar için değil de, giriş - gelişme - sonuç, güzel güzel planlayıp yazacaklarını belirleyip filanca karakterin psikolojik özelliklerini filan indermette surda burda araştırıp bulup romanın omurgasını çatıp sonra da parçaları bu omurgaya yapıştırmayı başarabilenler için sonuç getirici olur gibime geliyor. Ben hiç tutumuyorum kendimi; kapıyı açıyorum. Artık Allah ne verirse. Ve bittigi zaman üzülüyorum; çünkü ayrılık ateşi düşüyor evim içine. Özlüyor, uzam süre yalnızlık çekiyorum.

Sadece yazmaya dolu bir hayat benim

için çok kıymetli. Çünkü planlayıp (bu da yazarak atölyesine gitsin) hesaplayıp öngörüp yazma gibi bir plastik becerim yok. Çok sıkılır; olursa, gelirse, doğarsa yazabilirim ancak. Yani, ‘olduğu - geldiği - doğduğu’ anda yazabileceğim bir yerlerde hazır bulunmam, ne bileyim, klavyeye, hadi olmadı daktiloya, o da yoksa kâğıda kaleme yakın yaşamam gerekiyor.

Calışma hayatımı kendi işteğime sonlandırdığım günden beri bu vitestemim. Bağımsızlık, özgürlük vitesinde. Kalem surada, kâğıt burada, klavye orada. Yani keyfim yerinde. Yazmamın dışında evlâd-ı hayvanat ile düşüp kalkıyorum. Dört köpeğimize, yedi kedime var. Bir arada yaşıyoruz. Bir aradayız. Karşılıksız vermeyi, dibine kadar sevmeyi, hissin-i aşkı öğreniyoruz oncağlardan, ebedi yüzümü yazıyor onların rahlesinde. Bize misafirliği gelen, bu hakkı hakı kabullenecek geliyor; kapımız içeriden açık her daim. Kabullemeyenin pişmanlığı biliyor; ona dışardan kilitli.

Daha önce, hiçbir ustanız olmadığım kimsenin de ustalık istemediğimizi söylemişizdir. Yine de ustanız olarak değil de dostunuz olarak diyelim, sevdiğiniz isimler kimler? Tez Ozlu’nun yönelttiği soruyu size soracağım: Bir tutukevine düşseniz hangi kitapları yazmaya almak isterdiniz?

Okunmaya başladığım bir kitap beni içine çekmeye, tadım beğenmedeğim bir yemeğe ettiğim mutameleyi ederim ama; kırarak, öyle ilerlerim. Hâl bu olunca, okuyup bitirdiğim her kitabın yazaryla hemhâl olmusum, düşmüş kalkmışım, içten içe empati kurmuşum, hepsini bir başka biçimde sevmişim demektir. Yani sayısız bitiremem. Sayamadıklarına halksızlık ederim.

Bir tutukevine tepişsem, “Mesmevi”yi evde bırakmak istemirdim. Asla.

İkinci bir seçme hakkınız varsa Marquese ve “Yüzlük Yalnızlık” olsun derim.

Kurulmuş, kurgulanmış gerçekliğe isyan: “Deccal’in Hatırı”

SEVAL ŞAHİN

Türkçe edebiyat 2000’li yıllarda yeni bir ivme kazandı. Çeşitlilik ve üretkenlik anlamında bu ivme giderek yukarıları zorluyor. İşte bu yazarlar arasında özellikle Sezgin Kaymaz’ın benî çok esstrittiği söylemlerim. İlk eserim “Uzunharmancılar” da Bir Davetsiz Misafir’i ele baslayan Sezgin Kaymaz’ın eserlerini okuma yolculuğuna son kitabı “Deccal’in Hatırı”yla devam ediyor.

Kaymaz’ın eserlerini Türkçe edebiyata herhangi bir yere kategorize etmek oldukça zor. “Kürgüsüz bir kurgu” üzerinden ilerleyen mecrinleri, ölüm ve bu dünya arasındaki sorgulamalar, sorgulamaların ürettiği filozoflara yaran konusmalar ve tabii ki tekinsiz bir dilin üzerine kurulan hayata dair anlam/sızlıklara ilerliyor. Bunlara eşlik eden mizah ise olağanüstü. Bir diğer taraftan eserlerde gerçekliğin sürekli olarak estirilmesi biçiminde gözler önüne serilmesi bu mizahlı birlikte okurda patlayıcı bir etki uyandırıyor.

“Deccal’in Hatırı”, siphesis tüm Sezgin Kaymaz eserlerine yansıyan özellikleri barındırıyor. Fazlası var, azı yok. Tekinsiz dünyasından ‘ötekiler’in, çoğunluk karşısında ‘ötekileştirilmişlerin’ dünyasından sesleniyor bu defa yazar. Sesleniyor diyoruz, çünkü be-

cc Sezgin Kaymaz, bir hikâye anlatıcısı. Eserlerinde kurgunun tam da bir kurgu/suzluk ve çoğunlukla konuşmalarla gelişmesi de bu yüzden. Zaman zaman araya girip hem de hiç hissetirmeden doğrudan okurla konuşmaya girmesi de öyle. Üslubunda derthişir, okuru kucaklar, sıcak bir atmosfer yaratır. Öyle ki kendi adına ben zaman zaman neredeyse bu anlatıcıyı uzun yıllardır tanıyormuş hissine kapılırıveriyorum. Gerçi hikâye anlatıcısı tam da bunu yapamaz mı? Bize geçmişin o uzak bilginisi, tecrübeleriyle birlikte bugüne tasriken uzaklığı yakına çeviriyor. Bu yakımlık duygusu Sezgin Kaymaz’ın üslubunda olduğu gibi kahramanlarında da mevcuttur. Eserlerinde nedensiz yere kendilerini birbirlerine yakın hissedilen birçok kahramanla sık sık karşılaşırız. Tekinsiz bir dünyada ‘tuhaf bir tanıdıklık’ onlara eşlik eder. Son kitabı “Deccal’in Hatırı”nda üsbüşaklı “Deccal’in Hatırı” altbaşlığı “Sevinc Kusurları”na sanımı bu şekilde dönüştürüyor. Deccal’in tekinsizliği ile sevincin karşılığının yarattığı tuhaf tanıdıklık yine bu kitapta da okurları bekletmektedir. Mafya babası Deccal ile Komiser Hayri’nin anlandırılmı bir şekilde kendilerini birbirlerine yakın hissetmeleri, Veyssel’in Bayram’ı görür görmez vurulması, ardından AIDS olduğunun öğrendiğinden onusuz yaşamaaktansa

onun kanını kendine zerk edecek hastalığı kapma çalsmaları, Scheer’in Berna için hayatını feda etmesi, Gülhan’ın Zila’ya aşkı... ve daha nicei dolduruyor “Deccal’in Hatırı”nı. Sonsuz bir aşık başlıklarla tüm eserler kaplar. Aşk meselesi, Sezgin Kaymaz’ın eserlerinde ölümlü kadar temel bir meseledir. “Aşk nedir? Kime neden aşık oluruz? Bunun kuralları var mıdır? Bu acıdan kural tanımaz bir yazarla karşılaşıyoruz. Eserlerinin çoğunda Mevlana’dan alıntılarla epigramlar yapan Kaymaz için aşk ne imkansızdır ne de imkânlı. Tekinsiz bir dünya aşık anılan kazanır. Nesneye, bitkiye, insana duyulan aşk, sonsuz bir merhameti içinde barındırır. “Deccal’in Hatırı”nda merhamet etkiyi duygular olarak ortaya çıkar. Tüm tekinsizliği karşın aşk, merhameti mümkün kılar. Kendimizden başka bir kendi yazararak bu şekilde karşımadıkları kendini anlayarak tekinsiz dünyamız içinde bir başka öteki dünya yaratma enerjisini kazanıyor. Kaymaz’ın eserlerinde hayatı kadar ölümün de bu kadar etkili olmasının sebebinin bu olduğum düşünüyorum. Bu noktada “Deccal’in Hatırı”nda tüm roman atmosferini kapsayan merhamet meselesine yeniden dönmek gerek. Merhamet, acımadan çok daha farklı bir duygudur. Acıma, birinin diğerine üstünlüğü barmdır. Oysa Kaymaz

için özellikle aşk söz konusu olduğunda birinin diğerine üstünlüğü değil bir denge vardır. O, bu dengeyi her zaman gözetir. Üslubundaki hikâye anlatıcısı sıcaklığı ve ‘tanıdıklığı’ da buradan gelmektedir. Çocukluğu boyunca öz amcası tarafından tacize uğramış, bedeninde bunun arazılarıyla dolayan bir mafya babasının yimserliği başka nasıl açıklanabilir? Herkesin deli dediği ama bilgisi ve yeteneği karşısında eğildiği Doktor Veyssel’in şımrıtınmazlığı da öyle. Romanın üç kahramanı: Deccal, Veyssel ve Teoman. Aslında tüm ‘tuhafliklarına’ rağmen saygı gören kişiler. Deccal, mafya babası olmasına rağmen iyi, Veyssel deli olmasına rağmen akıllı, Teoman ise aile yadigarı otorite ve tekdüzeliği bir kalemede silmeyi başarabilen bir rantçı. Ancak onlara getirilen eleştirilere rağmen hepsi başkaları üzerinde etki uyandırabilir. Bu durum da Kaymaz’ın hikâye anlatıcılığında bağımsız değil.

Hikâye anlatıcısı bir bilgelidir, tecrübelerle görünemeyen aslında öyle olduğunu anlatır. Huysuz, uyumsuz ve tuhaf görünün bu kahramanların gerçekle kim oldukları başkaları tarafından da romanda anlaşılır. Aslında bu durum romanın tekinsiz evrenini yaratan tüm fahişeler, eşcinseller, travestiler, mafya babaları gibi alışılmadık kahramanlarıyla da pekiştirilir. Görünen

nedir, peki ya gerçeklik? Hikâye anlatıcısının hayata dair sordurduğu sorular karşımıza çıkı yeniden buralar. “Geber Anne” de tekrar tekrar yapılan hatalar, gerçekliğin tekrar tekrar sorgulanmaya açılması meselesi “Deccal’in Hatırı”nda da ortaya çıkarıyor. Deccal aslında ‘görünmediği gibi midir? Aşk aslında bize öğretilmiş gibi midir? Hayat çoğunluğun yaşadığı dünyadan ibaret olmak zorunda mıdır?

O halde gerçekliğin kuran bir dünya vardır. Peki bu kurulu dünyada olmak zorunda mıyız? Tam da bu sorunun cevabını yeniden Kaymaz’ın eserlerinde hayat-ölüm ve kürgüsülüğün hakim olduğu bir kurguda buluyoruz. Gerçekliğin ‘çoğunluk’ tarafından kurulduğu bir dünyada öncelikle bu kurulu olma bir karşı durur vardır. Kurgunun kendisine bir isyan ve oradan yükselen tekinsiz dünyamız ürettiği yeni bir gerçeklik. Tam da bu noktada yeni bir gerçeklik arayışındaki yazarmın hikâye anlatıcısı olarak ortaya çıkan İsa bu Brecht’in epik tiyatrosu üzerine düşünceleri parlatıyor. Hikâye anlatıcısı için geçmişin bilgisi ve tekiye önemlidir. Tecrübe kuşaklardan kuşaklara aktarılmalıdır. Oysa kurulum/kurgulanmış bir gerçekliğin tecrübe önemizleştirilir/ Sezgin Kaymaz, bu değersizleştirilmeye sonuna kadar karşı çıkan bir yazar...